

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol: Archwiliad o'r 'Arlwy gelfyddydol a diwylliannol yn Nhŷ Pawb' – **Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam**

Blwyddyn archwilio: 2018-19

Dyddiad cyhoeddi: Ebrill 2019

Cyfeirnod y ddogfen: 1220A2019-20

Paratowyd y ddogfen hon ar gyfer defnydd mewnol Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Ni chymerir unrhyw gyfrifoldeb gan yr Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas ag unrhyw Aelod, Cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu cymhwyster unigol, nac mewn perthynas ag unrhyw drydydd parti.

Os ceir cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer o ran trin ceisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, Archwilydd Cyffredinol Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru a, lle y bo'n briodol, yr archwilydd penodedig yw'r trydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Roedd y tîm a gyflawnodd y gwaith yn cynnwys Jeremy Evans, Alan Hughes a Charlotte Owen under dan gyfarwyddyd Huw Rees.

Cynnwys

Mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu'r cam i ddatblygu a darparu arlwy gelfyddydol a diwylliannol uchelgeisiol yn Nhŷ Pawb ac mae cyfleoedd i ymgorffori'r pum ffordd o weithio ymhellach.

Adroddiad cryno

Crynodeb	4
Pam y cynhalion ni'r Archwiliad	4
Yr hyn y gwnaethom ei archwilio	5

Adroddiad Manwl

Rhan Un – Canfyddiadau'r Archwiliad	6
-------------------------------------	---

Mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu'r cam i ddatblygu a darparu arlwy gelfyddydol a diwylliannol uchelgeisiol yn Nhŷ Pawb ac mae cyfleoedd i ymgorffori'r pum ffordd o weithio ymhellach

Mae'r Cyngor wedi ystyried manteision hirdymor pennu'r cam hwn ac mae'n cydnabod yr angen i ddatblygu mesurau deilliant priodol	6
Mae rhoi ystyriaeth i atal yn hanfodol i'r camau gweithredu y mae'r Cyngor yn eu cymryd i gyflawni'r cam hwn	7
Mae'r Cyngor wedi ystyried sut y mae Tŷ Pawb yn cyfrannu at y nodau llesiant cenedlaethol ac amcanion llesiant y Cyngor ond gallai ddefnyddio dull mwy systematig o integreiddio â chyrrff cyhoeddus eraill	8
Mae'r Cyngor yn cydweithio gydag ystod o bartneriaid wrth gynllunio a chyflawni'r cam hwn	9
Mae'r Cyngor wedi cynnwys rhanddeiliaid yn y gwaith o ddylunio a chyflawni Tŷ Pawb	9
Rhan Dau: Ymateb y Cyngor	11

Atodiadau

Atodiad 1 – Dangosyddion Cadarnhaol o'r Pum Ffordd o Weithio	12
--	----

Adroddiad cryno

Crynodeb

Pam y cynhalion ni'r Archwiliad

- 1 Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf) mae'n ofynnol yn statudol i Archwilydd Cyffredinol Cymru (yr Archwilydd Cyffredinol) archwilio cyrff cyhoeddus i asesu i ba raddau y maent wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth:
  - a. pennu eu hamcanion llesiant; a
  - b. cymryd camau i'w cyflawni.

Mae'r Ddeddf yn diffinio'r egwyddor datblygu cynaliadwy fel gweithredu mewn modd: '...sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau'

- 2 Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu adroddiad ar ei archwiliadau ar gyfer Cynulliad Cenedlaethol Cymru o leiaf flwyddyn cyn bob un o etholiadau'r Cynulliad. Rhaid cyhoeddi'r adroddiad cyntaf o'i fath erbyn 2020, cyn etholiadau'r Cynulliad yn 2021.
- 3 Yn ystod 2018-19 mae'r Archwilydd Cyffredinol yn cynnal archwiliadau ar draws y 44 o gyrff a gwmpesir gan y Ddeddf i oleuo'i adroddiad ar gyfer y Cynulliad Cenedlaethol.
- 4 Ym mis Mai 2018, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol ei adroddiad, 'Myfyrio ar Flwyddyn Un - Sut mae cyrff cyhoeddus wedi ymateb i ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015'. Daeth i'r casgliad bod cyrff cyhoeddus yn cefnogi egwyddorion y Ddeddf ac yn cymryd camau i newid y ffordd y maent yn gweithio.
- 5 Wrth ddatblygu ein dull o gynnal yr archwiliadau yn ystod 2018-19 fe wnaethom ymgysylltu ag ystod o randdeiliaid gan gynnwys trwy ein gwaith peilot yn ystod 2017-18. Fe wnaethom hefyd gydweithio'n agos gyda Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol.
- 6 Gan bod y gwaith rhagarweiniol ym mlwyddyn un wedi cynnwys ystyried sut yr oedd cyrff cyhoeddus wedi pennu eu hamcanion llesiant, prif ffocws y gwaith hwn yw'r ffordd y mae cyrff cyhoeddus yn cymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant.
- 7 Mae canfyddiadau'r adroddiad hwn yn seiliedig ar waith maes a wnaethom yn ystod y cyfnod rhwng mis Tachwedd 2018 a mis Ionawr 2019.
- 8 Mae'r adroddiad hwn yn nodi ein canfyddiadau o'n harchwiliad o gam y mae'r Cyngor yn ei gymryd i gyflawni ei amcanion llesiant, sef: datblygu a darparu arlwy gelfyddydol a diwylliannol uchelgeisiol yn Nhŷ Pawb, canolbwynt newydd ar gyfer y celfyddydau a diwylliant yn Wrecsam. Y nod yw y bydd gan y canolbwynt rôl ganolog o ran ailfywiocáu a dathlu ymdeimlad o hunaniaeth a balchder yn

Wrecsam; yn galluogi mynediad at gymuned greadigol ac yn datblygu hyder, cysylltiedigrwydd a llesiant.

- 9 Mae hefyd yn nodi ymateb cychwynol y Cyngor i'n canfyddiadau.

Yr hyn y gwnaethom ei archwilio

- 10 Er mwyn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, rhaid i gyrrff cyhoeddus ystyried y 'ffyrdd o weithio' canlynol:

Arddangosyn 1: y 'pum ffordd o weithio'

Mae'r tabl isod yn nodi'r 'pum ffordd o weithio' a ddiffinnir yn nogfen 'Hanfodion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol'¹ Llywodraeth Cymru.

Y Pum Ffordd o Weithio
Hirdymor Pwysigrwydd sicrhau cydbwysedd rhwng anghenion tymor byr a'r angen am ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion tymor hir hefyd.
Atal Sut gall gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu waethygu helpu cyrrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion.
Integreiddio Ystyried sut gall amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar bob un o'u hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrrff cyhoeddus eraill.
Cydweithio Gallai cydweithredu ag unrhyw berson arall (neu wahanol adrannau yn y corff ei hun) helpu'r corff i fodloni ei amcanion llesiant.
Cynnwys Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal maent yn ei gwasanaethu.

- 11 Canfu ein harchwiliad fel a ganlyn: **Mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu'r cam i ddatblygu a darparu arlwy gelfyddydol a diwylliannol uchelgeisiol yn Nhŷ Pawb ac mae cyfleoedd i ymgorffori'r pum ffordd o weithio ymhellach.**

¹ Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 Yr Hanfodion, Llywodraeth Cymru (2015)

Adroddiad manwl

Rhan 1 – Canfyddiadau'r archwiliad

Mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu'r cam i ddatblygu a darparu arlwy gelfyddydol a diwylliannol uchelgeisiol yn Nhŷ Pawb ac mae cyfleoedd i ymgorffori'r pum ffordd o weithio ymhellach

Mae'r Cyngor wedi ystyried manteision hirdymor pennu'r cam hwn ac mae'n cydnabod yr angen i ddatblygu mesurau deilliant priodol

Yr hyn y chwilion ni amdano

- 12 Fe chwilion ni am dystiolaeth o'r canlynol:
  - dealltwriaeth drylwyr am anghenion cyfredol a hirdymor a'r heriau a chyfleoedd cysylltiedig;
  - cynllunio dros raddfa amser briodol;
  - adnoddau a ddyrennir i sicrhau manteision hirdymor; a
  - monitro ac adolygu priodol.
- 13 Cafodd ein harchwiliad ei oleuo hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer yr 'hirdymor' yr ydym wedi'u hadnabod a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.²

Yr hyn a ganfuom

- 14 Canfuom y cryfderau canlynol:
  - mae'r Cyngor yn cydnabod y manteision hirdymor posibl y gallai Tŷ Pawb eu dwyn i'r celfyddydau, llesiant ac adfywio canol y dref; ac
  - mae cynllun busnes Tŷ Pawb yn dangos cydnabyddiaeth i'r angen i ddod yn gynaliadwy yn ariannol ac yn llai dibynnol ar gyllid gan y Cyngor a chyllid grant.
- 15 Canfuom y cyfleoedd canlynol i wella:

² Gweler Atodiad 1

- mae'r Cyngor yn parhau i fireinio mesurau deilliant Tŷ Pawb ond mae angen iddo ystyried sut i gasglu a monitro data a fydd yn dangos bod manteision hirdymor Tŷ Pawb yn cael eu cyflawni; ac
- mae angen i'r Cyngor ei sicrhau ei hun nad yw'r disgwyliad y bydd y cyfleuster yn dod yn hunangyllidol yn creu rhwystr i gyrraedd nodau mwy hirdymor y Cyngor.

Mae rhoi ystyriaeth i atal yn hanfodol i'r camau gweithredu y mae'r Cyngor yn eu cymryd i gyflawni'r cam hwn

Yr hyn y chwilion ni amdano

- 16 Fe chwilion ni am dystiolaeth o'r canlynol:
- dealltwriaeth drylwyr am natur y broblem a'r math o broblem y gallai'r cam helpu i'w hatal rhag digwydd neu fynd yn waeth;
  - adnoddau a ddyrennir i sicrhau y bydd manteision ataliol yn cael eu cyflawni; a
  - gwaith i fonitro ac adolygu pa mor effeithiol yw'r cam o ran atal problemau rhag digwydd neu fynd yn waeth.
- 17 Cafodd ein harchwiliad ei oleuo hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'atal' yr ydym wedi'u hadnabod a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.³

Yr hyn a ganfuom

- 18 Canfuom y cryfderau canlynol:
- mae'r Cyngor yn deall y problemau cymdeithasol a diwylliannol y mae Tŷ Pawb wedi'i fwriadu i'w hatal, gan gynnwys dirywiad y celfyddydau a'r diwylliant marchnad yn Wrecsam;
  - mae'r Cyngor yn cydnabod sut y gallai celf a diwylliant helpu i wella llesiant a chyfrannu at gymunedau mwy cydlynol a chydnerth; ac
  - mae Tŷ Pawb hefyd yn cyfrannu at gynllun ehangach y Cyngor ar gyfer adfywio canol y dref, sy'n amcanu at atal dirywiad pellach canol tref Wrecsam.
- 19 Canfuom y cyfle canlynol i wella:
- dylai'r Cyngor ystyried pa fesurau y gall eu defnyddio i ddangos sut y mae Tŷ Pawb yn cyfrannu at yr agenda 'atal' a'r gwaith ehangach i adfywio canol tref Wrecsam.

³ Gweler Atodiad 1

Mae'r Cyngor wedi ystyried sut y mae Tŷ Pawb yn cyfrannu at y nodau llesiant cenedlaethol ac amcanion llesiant y Cyngor ond gallai ddefnyddio dull mwy systematig o integreiddio â chyrrff cyhoeddus eraill

Yr hyn y chwilion ni amdano

- 20 Fe chwilion ni am dystiolaeth o ystyried y canlynol:
- sut y gallai'r cam hwn gyfrannu at y saith nod llesiant cenedlaethol;
  - sut y bydd cyflawni'r cam hwn yn effeithio ar amcanion llesiant a blaenoriaethau ehangach y Cyngor; a
  - sut y bydd cyflawni'r cam hwn yn effeithio ar amcanion llesiant cyrrff cyhoeddus eraill.
- 21 Cafodd ein harchwiliad ei oleuo hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'integreiddio' yr ydym wedi'u hadnabod a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.⁴

Yr hyn a ganfuom

- 22 Canfuom y cryfderau canlynol:
- mae Tŷ Pawb yn gysylltiedig â mwy nag un o amcanion llesiant y Cyngor;
  - mae swyddogion yn gallu dangos sut y mae Tŷ Pawb yn cyfrannu at y nodau llesiant cenedlaethol ac mae Cynllun y Cyngor yn nodi'r ffyrdd y mae Tŷ Pawb yn cyfrannu at yr egwyddor datblygu cynaliadwy; ac
  - mae Tŷ Pawb yn gweithio gydag adrannau eraill yn y Cyngor, megis yr Adran Addysg a'r Gwasanaethau Cymdeithasol, i gyflawni amcanion llesiant a darparu mynediad at weithgareddau diwylliannol a chyfleoedd i wirfoddoli.
- 23 Canfuom y cyfle canlynol i wella:
- Er bod y Cyngor wedi gweithio gyda nifer o gyrff cyhoeddus i nodi sut y gall Tŷ Pawb gael effaith gadarnhaol ar eu nodau a'u hamcanion, mae angen i'r Cyngor nodi'r holl gyfleoedd i Dŷ Pawb gyfrannu at amcanion llesiant cyrrff cyhoeddus eraill/integreiddio â'r amcanion llesiant hynny. Bydd hyn yn galluogi mwy o gydweithio/integreiddio ac yn gwella'r arlwy yn y cyfleuster ymhellach.

⁴ Gweler Atodiad 1

Mae'r Cyngor yn cydweithio gydag ystod o bartneriaid wrth gynllunio a chyflawni'r cam hwn

Yr hyn y chwilion ni amdano

- 24 Fe chwilion ni am dystiolaeth bod y Cyngor:
- wedi ystyried sut y gallai weithio gydag eraill i gyflawni'r cam (i gyflawni ei amcanion llesiant, neu gynorthwyo corff arall i gyflawni ei amcanion llesiant);
  - yn cydweithio'n effeithiol i gyflawni'r cam; ac
  - yn monitro ac yn adolygu a yw cydweithio'n ei helpu ef neu'n helpu ei randdeiliaid i gyflawni amcanion llesiant.
- 25 Cafodd ein harchwiliad ei oleuo hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'cydweithio' yr ydym wedi'u hadnabod a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.⁵

Yr hyn a ganfuom

- 26 Canfuom y cryfderau canlynol:
- bu llawer o ymgysylltu â rhanddeiliaid lleol cyn datblygu Tŷ Pawb;
  - mae'r cyfleusterau a'r digwyddiadau yn Nhŷ Pawb wedi cael eu hyrwyddo i drawstoriad o'r gymuned gan gynnwys colegau ac ysgolion lleol, y gymuned fusnes a phreswylwyr cartref gofal lleol; ac
  - mae Tŷ Pawb wedi cryfhau'r ddarpariaeth gelfyddydol leol ac yn ategu cyrsiau a chyfleusterau yn y coleg lleol a'r Brifysgol.
- 27 Canfuom y cyfleoedd canlynol i wella:
- unwaith y mae'r Cyngor wedi nodi amcanion llesiant sy'n gyffredin rhyngddo a darparwyr eraill gwasanaethau cyhoeddus, dylai ystyried trefniadau cydweithredol gyda'r darparwyr eraill hynny, er enghraifft Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr; ac
- mae angen i'r Cyngor gynnal y cysylltiadau cryf y mae wedi'u datblygu gyda phartneriaid a sicrhau bod proses ffurfiol iddynt ddarparu adborth parhaus ar Dŷ Pawb.

Mae'r Cyngor wedi cynnwys rhanddeiliaid yn y gwaith o ddylunio a chyflawni Tŷ Pawb

Yr hyn y chwilion ni amdano

- 28 Fe chwilion ni am dystiolaeth bod y Cyngor:
- wedi adnabod pwy y mae angen iddo'u cynnwys wrth ddylunio a chyflawni'r cam;

⁵ Gweler Atodiad 1

- wedi mynd ati mewn ffordd effeithiol i gynnwys rhanddeiliaid wrth ddylunio a chyflawni'r cam;
  - wedi defnyddio canlyniadau cynnwys pobl i ddylanwadu ar ddatblygu a chyflawni'r cam; ac
  - wedi ceisio dysgu gwersi a gwella'i ddull o gynnwys.
- 29 Cafodd ein harchwiliad ei oleuo hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'cynnwys' yr ydym wedi'u hadnabod a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.⁶

Yr hyn a ganfuom

- 30 Canfuom y cryfderau canlynol:
- fe wnaeth y Cyngor gynnwys preswylwyr, masnachwyr y farchnad a'r gymuned gelfyddydol leol yn yr ymgynghoriad cychwynnol ar gyfer Tŷ Pawb ac maent yn dal i gael eu cynnwys yn y broses o ddatblygu syniadau ar gyfer arddangosfeydd a gweithgareddau; ac
  - mae Bwrdd Cyngori sy'n cynnwys pobl leol yn helpu i sicrhau bod ymwneud lleol parhaus â datblygiad strategol a gweithredol Tŷ Pawb.
- 31 Canfuom y cyfleoedd canlynol i wella:
- mae cyfle i aelodau etholedig gael eu cynnwys yn fwy trwy fynychu a hyrwyddo digwyddiadau yn Nhŷ Pawb; and
  - mae'r Bwrdd Cyngori'n darparu trosolwg ddefnyddiol a dylai Tŷ Pawb barhau i ganlyn arni â syniadau ac argymhellion y Bwrdd.

⁶ Gweler Atodiad 1

Rhan Dau: Ymateb y Cyngor

- 32 Yn dilyn cwblhau ein gwaith maes fe gyflwynon ni ein canfyddiadau i uwch swyddogion y Cyngor mewn gweithdy ym mis Mawrth 2019. Yn y gweithdy hwn dechreuodd y Cyngor ystyried ei ymateb i'n canfyddiadau ac o ganlyniad i drafodaethau yn y gweithdy, a myfrio pellach ar ein canfyddiadau, mae'r Cyngor wedi datblygu'r camau gweithredu canlynol dan themâu penodol.

Hirdymor ac Atal
Adolygu a mireinio'r data sydd ar gael ar hyn o bryd a nodi pa wybodaeth ychwanegol y mae ei hangen i ddangos cynnydd tuag at gyflawni deilliannau / effaith yn y tymor hwy.
Adolygu'r model gorau i symud Tŷ Pawb yn ei flaen a fydd yn galluogi'r cyfleuster i ddod yn hunangyllidol a chyfrannu at gyrraedd nodau mwy hirdymor y Cyngor.
Integreiddio
Defnyddio gwybodaeth monitro perfformiad i ddangos cynnydd hyd yma a chysylltu â phartneriaid posibl i nodi manteision cydfuddiannol.
Cydweithio
Cynyddu'r cydweithio trwy: <ul style="list-style-type: none">
• siarad gyda chyrrff eraill trwy gysylltiadau gweithredol i hyrwyddo cyfleuster Tŷ Pawb; a hefyd
• cysylltu â'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac Aelodau Arweiniol i hyrwyddo cyfleuster Tŷ Pawb.
Casglu ffurflenni gwerthuso gan ddefnyddwyr i gael barn defnyddwyr y cyfleusterau.
Cofnodi nifer y rhai sy'n dod i ddigwyddiadau amrywiol i gofnodi a chasglu gwybodaeth am bresenoldeb.
Cynnwys
Ymgysylltu â Chynghorwyr i'w galluogi i weithredu fel llysgenhadon ar ran Tŷ Pawb.
Corfforaethol
Datblygu system i ddarparu sicrwydd ar lefel gorfforaethol os yw'r Cyngor yn ystyried y pum ffordd o weithio yn y camau gweithredu i gyflawni'r amcanion llesiant.
Datblygu proses i sefydlu'r gwersi ar draws y Cyngor.

- 33 Byddwn yn parhau i fonitro cynnydd y Cyngor o ran rhoi'r camau gweithredu hyn ar waith, ac i ba raddau y maent yn mynd i'r afael â'r materion yr ydym wedi'u hadnabod yn ein canfyddiadau.

Atodiad 1

Dangosyddion Cadarnhaol o'r Pum Ffordd o Weithio

Mae'r tabl isod yn nodi 'dangosyddion cadarnhaol' ar gyfer pob un o'r pum ffordd o weithio yr ydym wedi'u hadnabod ac y byddwn yn eu defnyddio i helpu i oleuo ein hasesiadau i ganfod i ba raddau y gall cyrff fod yn cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy (EDC). Nid ydym yn bwriadu defnyddio'r dangosyddion fel 'rhestr wirio'. Dylid eu hystyried yn 'ddangosyddion' a fydd yn ein helpu i ddod i gasgliadau, yn hytrach nag yn 'benderfynyddion' sy'n nodi i ba raddau y mae corff yn gweithredu yn unol â'r EDC wrth gymryd camau i gyflawni ei amcanion llesiant.

Arddangosyn 1: Dangosyddion cadarnhaol o'r pum ffordd o weithio

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cymhwyso'r ffordd o weithio hirdymor yn llawn?

- Ceir dealltwriaeth glir am yr hyn y mae 'hirdymor' yn ei olygu yng nghyd-destun y Ddeddf.
- Maent wedi dylunio'r cam i gyflawni'r amcan(ion) llesiant a chyfrannu at eu gweledigaeth hirdymor.
- Maent wedi dylunio'r cam i gyflawni manteision yn y tymor byr neu ganolig, y ceir cydbwysedd rhyngddynt a'r effaith dros yr hirdymor (yng nghyd-destun y prosiect).
- Maent wedi dylunio'r cam yn seiliedig ar ddealltwriaeth soffistigedig am yr angen a phwysau yn awr ac yn y dyfodol, gan gynnwys dadansoddiad o dueddiadau'r dyfodol.
- O ganlyniad, ceir dealltwriaeth gynhwysfawr am risgiau a chyfleoedd yn awr ac yn y dyfodol.
- Mae adnoddau wedi cael eu dyrannu i sicrhau bod manteision hirdymor yn ogystal â manteision byrdymor yn cael eu cyflawni.
- Ceir ffocws ar gyflawni deilliannau, gyda cherrig milltir/camau cynnydd wedi'u nodi lle bydd deilliannau'n cael eu cyflawni dros yr hirdymor.
- Maent yn agored i ffyrdd newydd o wneud pethau a allai helpu i ddwyn manteision dros yr hirdymor.
- Maent yn gwerthfawrogi gwybodaeth ac yn mynd ar drywydd dulliau seiliedig ar dystiolaeth.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cymhwyso'r ffordd o weithio ataliol yn llawn?

- Mae'r corff yn ceisio deall achosion sylfaenol problemau fel bod modd mynd i'r afael â chylchoedd negyddol a heriau sy'n pontio'r cenedlaethau.
- Mae'r corff yn ystyried heriau o safbwynt systemau cyfan, gan gydnabod a gwerthfawrogi'r manteision hirdymor y gallant eu dwyn i bobl a lleoedd.
- Mae'r corff yn dyrannu adnoddau i gamau ataliol sy'n debygol o gyfrannu at ddeilliannau gwell a defnydd gwell o adnoddau dros y tymor hwy, hyd yn oed lle gallai hyn gyfyngu ar y gallu i ddiwallu rhai anghenion byrdymor.
- Ceir trefniadau penderfynu ac atebolrwydd sy'n cydnabod gwerth camau ataliol ac yn derbyn gostyngiadau byrdymor mewn perfformiad ac adnoddau wrth fynd ar drywydd gwelliannau a ragwelir mewn deilliannau ac yn y defnydd o adnoddau.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn defnyddio dull 'integredig'?

- Mae unigolion ar bob lefel yn deall eu cyfraniad at wireddu'r weledigaeth a'r amcanion llesiant.
- Mae unigolion ar bob lefel yn deall yr hyn y mae gwahanol rannau o'r sefydliad yn ei wneud ac yn mynd ati mewn modd rhagweithiol i geisio cyfleoedd i weithio ar draws ffiniau sefydliadol. Caiff hyn ei efelychu yn eu gwaith gyda chyrrff cyhoeddus eraill.
- Mae unigolion ar bob lefel yn cydnabod y dibyniaethau traws-sefydliadol sy'n rhan o wireddu'r uchelgais a chyflawni'r amcanion.
- Ceir diwylliant agored lle mae gwybodaeth yn cael ei rhannu.
- Ceir dealltwriaeth sydd wedi datblygu'n dda am y modd y mae'r amcanion llesiant a'r camau i'w cyflawni'n effeithio ar gyrff eraill yn y sector cyhoeddus.
- Mae unigolion yn gweithio mewn modd rhagweithiol ar draws ffiniau sefydliadol i wneud y cyfraniad mwyaf posibl ar draws y nodau llesiant a lleihau effeithiau negyddol i'r eithaf.
- Mae trefniadau llywodraethu, strwythurau a phrosesau'n cefnogi hyn, ac felly hefyd ymddygiadau.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cydweithio'n effeithiol?

- Mae'r corff yn canolbwyntio ar le, cymuned a deilliannau yn hytrach na ffiniau sefydliadol.
- Mae gan y corff ddealltwriaeth dda am amcanion partneriaid a'u cyfrifoldebau, sy'n helpu i lywio gweithgarwch cydweithredol.
- Mae gan y corff berthnasoedd cadarnhaol ac aeddfed â rhanddeiliaid, lle caiff gwybodaeth ei rhannu mewn ffordd agored a thryloyw.
- Mae'r corff yn cydnabod ac yn gwerthfawrogi'r cyfraniadau y gall yr holl bartneriaid eu gwneud.
- Mae'r corff yn ceisio canfod prosesau cyffredin a ffyrdd cyffredin o weithio, lle y bo'n briodol.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cynnwys pobl yn effeithiol ?

- Deall pwy y mae angen eu cynnwys a pham.
- Myfyrio pa mor dda y mae'r anghenion a'r heriau a wynebir gan y bobl hynny'n cael eu deall ar hyn o bryd.
- Gweithio mewn modd cydgynhyrchiol, gan weithio gyda rhanddeiliaid i ddylunio a chyflawni.
- Ystyried barn rhanddeiliaid fel ffynhonnell wybodaeth hanfodol a fydd yn helpu i gyflawni deilliannau gwell.
- Sicrhau bod yr amrywiaeth lawn o randdeiliaid yn cael eu cynrychioli a'u bod yn gallu cymryd rhan.
- Bod â pherthnasoedd aeddfed, seiliedig ar ymddiriedaeth â'i randdeiliaid lle ceir deialog barhaus a lle caiff gwybodaeth ei rhannu mewn ffordd agored a thryloyw.
- Sicrhau bod rhanddeiliaid yn deall effaith eu cyfraniad.
- Ceisio adborth gan randdeiliaid allweddol a ddefnyddir i helpu i ddysgu a gwella.

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600
Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales
Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru
Gwefan: www.archwilio.cymru